

DEBATT

Politikk

Hva er fasisme?

I lys av årets «kulturdebatt» som ledet til en generell debatt om innvandring, har enkelte deltakere i debatten dratt frem fasis- mestemplet og ønsker å brennmerke norsk høyreside.

Historieforfalskning

Det er ingenting nytt med dette, men det begynner å bli en smule kjedelig når en samlet venstreside driver ideologisk historieforfalskning. For hva er fasisme? Jeg siterer professor Øyvind Østeruds bok «Statsvitenskap innføring i politisk analyse: Fasismen skaper store problemer for høyre-venstre-skalaen. Som ytterliggående autoritær og antikommunistisk plasseres den ofte ytterst til høyre, men et blikk på ideologi og sosialt tyngdepunkt forklarer dette. Fasismen var gjennomgående stats-sentrert og dirigerende overfor det økonomiske liv, og hvis vi foreksempel følger Anthony Downs kriterium, ligger den da snarere til venstre.»

Innerst inne tror jeg den intellektuelle venstresiden vet at fasisme og nazisme er autoritære, statsforherligende og rasis-tiske avgreininger av den ekstreme sosialismen. Den ekstreme sosialismen ledet til kommunisme i Sovjetunionen og korporatismemodellen som både Mussolinis fasisme og Nazi-Tysklands nasjonalsosialisme faller under.

Milevis unna fasismen

Det finnes også et «ekstremhøyre», men det er ikke det ekstremhøyre som venstresiden snakker om. Den ideologisk bevisste høyresiden langs den politiske akse forfekter forskjellige utslag av liberalismen. En ekstrem versjon av liberalisme kaller vi libertarianisme som forfekter en minimalstat, eller det totale ytterpunktet anarkisme som forfekter det statløse samfunn. Begge disse ekstremene er trygt plantet på høyresiden og står milevis unna fasismen som altfor mange, så altfor ofte prøver å stemple høyresiden med.

Å vinne et ordskitte handler i for stor grad om å vinne definisjonene. Venstresiden har i for stor grad ønsket å vinne debatter på falske og historieløse definisjoner. Dette bør kritiske journalister, velgere og meningsmotstandere stoppe dem i. Det finnes autoritære krefter i samfunnet, men de tilhører ikke den ideologiske høyresiden.

JØRN KYLE FINNESAND

Styremedlem i Rogaland Fpu, statsviterstudent, Uis

SURROGATMØDRE

Betaler seg ut av barnløsheten

Det er en gave å få barn, ingen menneskerett! Mann og kvinne skaper sammen et nytt liv. Heldigvis finnes det i dag hjelp å få for dem som har problemer med «å bli gravide».

Og så kommer spørsmålet – hvor går grensen for denne hjelpen? Hvor mye hjelp skal det være mulig å skaffe seg for å få barn? Kanskje den grensen går ved surrogatmødre?

Her er det ikke snakk om velvilje fra en kvinne som vil hjelpe noen å bære frem et barn. Her er det snakk om klingende mynt, og det er vel det samme som menneskehandel? Beklager hvis jeg sårer noen enslige eller homofile par, men dere har betalt dere ut av barnløsheten, mener jeg! Man kan jo diskutere om adopsjon også omfatter penger, men her hjelper man tross alt et barn som allerede er født.

SOLBJØRG BJELLAND

Rødknappli

Klimagassutslipp

«Det fattige land nå trenger, er assistanse for fattigdomsreduksjon med utvikling av fornybare energikilder som sol- og vindkraft,» skriver Gunnar Kvåle.

FOTO: COLOURBOX

Norsk olje for Afrika?

► En sannferdig omtale av hva en oljeproduksjon med stadig større globale klimagassutslipp vil bety for verdens fattige bør man kunne forvente.

Det argumenteres stadig med at norsk fossil energi er nødvendig for å dekke energibehov for verdens fattige. I forordet til publikasjonen «Fakta 2011» fra Oljedirektoratet skriver Ola Borten Moe: «Utviklingslanda si auka tilgang på norsk energi vil vere med på å betre levekåra og trekkje millionar ut av fattigdom». Han har senere i flere sammenhenger uttalt seg i likende vendinger. Administrerende direktør i Norsk olje og gass, Gro Brækken, uttalte nylig til Aftenbladet: «1,3 milliarder mennesker i verden har fortsatt ikke tilgang på strøm. Derfor vil norsk olje og gass fortsatt være ettertraktet om 40 år».

Ikke av betydning

Faktum er at vår oljeproduksjon ikke er av betydning for å dekke energibehov i fattige land. Vår produksjonen av olje og gass er primært nødvendig for en videre fossilbasert vekst i Norge og andre rike land. Mesteparten av norsk olje eksporteres til det europeiske markedet. Storbritannia, Frankrike og Nederland var blant de største importørene i 2011. Den norske gassen går stort sett til Tyskland.

Gjennom bruk av retorikk knyttet til oljens positive effekt for verdens fattige, bidrar oljeindustrien og enkelte po-

litikere til å tåkelegge en annen langt mer direkte effekt av fossil energiproduksjon. Vi vet at pågående klimaendringer som klimagassutslippene forårsaker først og kraftigst vil ramme nettopp fattige land.

Unngå global oppvarming

Det Internasjonale energibyrået har beregnet at to tredjedeler av kildene til fossil energi som oljeindustrien planlegger å bygge ut, må bli værende i grunnen om vi skal ha en rimelig sjanse for å unngå en global oppvarming på mer enn to grader. Globale utslipp må innen 2015 reverseres fra dagens årlige økning på tre prosent til en reduksjon på rundt fem prosent per år.

I rapporten «Turn down the heat» tegnet Verdensbanken nylig et skremmende bilde av hva som vil skje om alle land følger Norges eksempel og går videre med å utnytte fossile brennstoff «til siste dråpe». Direktøren i banken, Jim Yong Kim, sier i forordet: «Det er mitt håp at denne rapporten skremmer oss til handling». Konsekvensene for verdens fattige av en slik «business as usual»-politikk må vel være atskillig mer alvorlig enn mangel på leselys.

I dag er det rundt én milliard men-

nesker som sulter. Et tilsvarende antall fattige har ikke tilgang til rent vann, og om lag 1,5 millioner barn dør hvert år av diaré. Vi må dessverre regne med at klimaendringene vil føre til at stadig flere rammes av sult og vannmangel. Klimamodeller viser at ved slutten av vårt århundre vil ekstrem tørke ramme større deler av Afrika, i tillegg til Sør-Europa, Midtøsten, Sentral- og Sørøst-Asia og Australia, samt Nord- og Sør-Amerika. Dette vil bli ødeleggende for vann- og matsikkerheten i verden.

Trenger fornybare energikilder

Det fattige land nå trenger er assistanse for fattigdomsreduksjon med utvikling av fornybare energikilder som sol- og vindkraft. Verken fattige land eller Norge kan svært mye lenger basere seg på videre fossilbasert vekst. Klimaskadene vil medføre kostnader som er langt større enn en mulig kort-siktig økonomisk vinning basert på utvinning og bruk av fossile brennstoff.

Det er kanskje ikke å vente at slike aspekter er særlig interessante verken for Borten Moe, eller representanter for oljeindustrien som primært arbeider for å utvinne våre fossile ressurser raskest mulig. En sannferdig omtale av hva en oljeproduksjon med stadig større globale klimagassutslipp vil bety for verdens fattige burde man likevel kunne forvente.

GUNNAR KVÅLE

Professor emeritus, Senter for internasjonal helse, Uib

Aftenbladet

Kunstdebatten bør ha mange vinklinger

Jeg leser med interesse leserbrevene fra Leif Middelthon Smedvig (13.12) og Tove Sundt-Hansen (27.12) om Trond Borgens kunstkritikker i Aftenbladet.

Aldri tilkjennegitt

Tove Sundt-Hansen avviser bestemt alle synspunkter i Smedvigs leserbrev. Dette er ikke riktig da alle som driver med utøvende malerkunst, vet at Trond Borgens anmeldelser ofte går like meget på kunstneren som på produktet. Enhver kunstkritikk er subjek-

tiv, men det tror jeg aldri Borgen har tilkjennegitt.

Det er helt riktig at Trond Borgen har en meget god innsikt i nonfigurativ/abstrakt kunst. Jeg er imidlertid litt mer i tvil om hans interesse og innsikt i naturalistiske arbeider. Stort sett betegner han det som klisjeer og plakatkunst.

Tove Sundt-Hansens innlegg virker på meg som er «frieri» til Borgen, framfor et saklig innlegg i debatten. Hun kan da umulig ha oversett alle personangrep i Borgens skrivelser?

Når det gjelder Aftenbladets dekning av kunstutstillinger og kritikker, er det ingen tvil om at den beste dekningen blir gitt dem som deler avisens syn.

Ensidige

Min konklusjon blir at begge de omtalte innleggene er altfor ensidige. Kunsten har mange vinklinger, og det bør også kunstdebatten ha.

ARNE SØRLIE

Billedkunstner, Stavanger